

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Слов'янський світ і Україна

Збірник наукових праць на пошану
ректора Рівненського державного гуманітарного університету,
професора Руслана Постолювського

Рівне
Видавець О. Зень
2021

УДК 94(367):94(477)
С-481

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 6 від 30 червня 2021 р.)

Рецензенти:

Анатолій Філінюк – доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України Кам'янець-
Подільського національного університету імені
Івана Огієнка

Володимир Фісанов – доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародної інформації
Чернівецького національного університету імені
Юрія Федьковича

Тарас Чухліб – доктор історичних наук, провідний науковий
співробітник Інституту історії України НАН
України

Відповідальний редактор
кандидат історичних наук, професор **Валерій Шеретюк**

Слов'янський світ і Україна: Збірник наукових праць на пошану ректора Рівненського державного гуманітарного університету, професора Руслана Постолювського. – Рівне : О. Зень, 2021. – 432 с.

ISBN 978-617-601-377-8

Видання присвячене 70-річчю від дня народження професора, ректора Рівненського державного гуманітарного університету, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента Академії педагогічних та соціальних наук, члена-кореспондента Міжнародної слов'янської академії Р. М. Постолювського. У збірнику подані наукові розвідки з історії слов'янських народів та широкого спектру проблем української історії різних періодів. Серед авторів – науковці з академічних установ та вишів України й зарубіжжя.

Видання розраховане на науковий та викладацький загал, студентів, та всіх, хто небайдужий до історії.

УДК 94(367):94(477)

ISBN 978-617-601-377-8

© Рівненський державний
гуманітарний університет, 2021

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Теперішні виклики часу, пов'язані з військово-політичними подіями та пандемією COVID-19, глобалізація міжнародних економічних та фінансових зв'язків, формування інформаційного суспільства, в якому знання і соціальна відповідальність стають головними чинниками життєдіяльності людини як творчого працівника, споживача і члена суспільства обумовлюють важливість вивчення сучасного стану економічної освіти та її історичного розвитку.

Аналіз останніх джерел. Проведений аналіз наукових напрацювань засвідчує обмеженість фундаментальних системних досліджень економічної освіти, оскільки вітчизняних та зарубіжних дослідників в основному цікавила проблема становлення шкільної освіти в цілому. Так, дослідженням шкільної освіти та її перебудовою в радянські часи займалися М. Гриценко, О. Завадська, В. Зільберштейн, П. Удовиченко, М. Фоменко та ін. Сучасні українські та зарубіжні вчені (Л. Артемова, Л. Березовська, Е. Днепров, М. Кузьменко, В. Лінник, С. Писарева, О. Сухомлинська, С. Чуйко та ін.) висвітлюють у своїх працях стан, проблеми, особливості шкільної освіти на різних історичних етапах, здійснюють аналіз реформ шкільництва та з'ясовують тенденції його розвитку. Проблема профілізації шкільної освіти в Україні займалися такі науковці як Н. Аніскіна, Н. Бескова, С. Волянська, Н.Шпак та ін. Але сьогодні в науковій літературі практично відсутні роботи щодо історичного розвитку та становлення окремих профілів шкільної освіти. Це, зокрема, стосується й економічного профілю, який на сьогодні є одним з найпривабливіших для українських старшокласників та їх батьків.

Метою статті є дослідження історичного аспекту розвитку шкільної економічної освіти на території України. Завданнями даної роботи є: 1) виокремлення етапів становлення навчання економіки в Україні; 2) характеристика змісту економічних дисциплін в навчальному процесі шкіл на кожному етапі; 3) огляд нормативних документів та навчально-методичного забезпечення викладання економіки в ЗНЗ, що має економічний та інші профілі навчання.

Виклад основного матеріалу. Дослідивши історію становлення та розвитку освітньої галузі на теренах України протягом останніх двох століть, можемо виділити декілька етапів становлення шкільної економічної освіти. Характерною особливістю першого етапу (XIX – поч. XX ст.) було активне вивчення основ економіки в навчальних закладах. Цей період характеризувався бурхливим розвитком економічної науки у світі, становленням економічних шкіл в Європі (класичної, історичної тощо), появою нових економічних течій, напрямів, вчень (маржиналізм, критика класичної школи, марксизм, інституціоналізм тощо), що вплинуло на розвиток економічної науки на території України та її опануванню в освітніх установах. Так, в першій половині XIX ст. економіка вивчалась в гімназіях, зокрема, особливу увагу було приділено опануванню політичної

економії, вивчення якої було необхідним для навчання в університеті. Але вже в другій половині XIX ст., коли за ініціативою Міністра освіти Російської імперії О. Головіна у 1864 р. було створено два типи семирічних гімназій (класичні, реальні), економічні явища та процеси вивчались у складі інших дисциплін – математики, історії, географії, статистики [1; 2].

За часів Російської імперії, складовою якої була більша частина сучасної України, на початку XX ст. відбулися зміни в шкільній освіті. У 1902 р. після реформ Г.Зенгера було затверджено три типи навчальних закладів – гімназії, реальні та комерційні училища. В гімназіях та реальних училищах основи економіки вивчались виключно в складі інших дисциплін, а в комерційних училищах опанування економічних явищ та процесів відбувалося під час вивчення курсів з бухгалтерії, історії комерції, торгівлі, політичної економії, комерційної географії тощо [1; 2]. На даному етапі, незважаючи на активний розвиток економічної науки в світі, в ЗНЗ України не відбулося виокремлення економіки серед інших дисциплін.

Другий етап (XX ст.) становлення економічної освіти тривав в Україні, яка на той час входила до складу СРСР, з 1917 р. до початку 90-х рр. XX ст. У цей період основна увага була приділена становленню та реформуванню шкільної освіти в залежності від побудови нового соціалістичного суспільства. У 1917 р. на II Всеукраїнському вчительському з'їзді було прийнято резолюцію про загальну шкільну освіту протягом семи років навчання, а в 1918 р. відбувся I Всеросійський з'їзд працівників освіти, де обговорювалися питання профілізації навчання старшокласників [9:14]. На початку 20-х років XX ст. уряд України відмовився від такої моделі освіти, натомість запропонував створення семирічних шкіл соціального виховання, випускники яких обов'язково мали закінчити професійну школу. Основи економіки вивчались поверхово під час опанування політграмоти, історії класової боротьби, географії України, Радянської Конституції, краєзнавства [3:53]. Після доби НЕПу семирічні школи у містах трансформувались у фабрично-заводські семирічки, у селах – почали набирати сільськогосподарського спрямування. В 1927 р. навчальні програми із суспільствознавства, географії та культурознавства містили відомості з економіки [3:69-99]. На цьому етапі економіка мала практичний характер, поєднувала в собі риси формальної і матеріальної освіти в контексті підготовки до професійної діяльності з урахуванням місця проживання (місто/село).

У 1934 р. ЦК ВКП(б) та Рада Народних комісарів СРСР прийняла постанову «Про структуру початкової й середньої школи», якою передбачалось запровадження на всій території Радянського Союзу єдиного навчального плану та єдиних навчальних програм, що привело до уніфікації системи освіти та розриву зв'язків між єдиною школою та спеціалізованими ВНЗ. У цей період (30- 40 рр. XX ст.) економіка в школах не була запроваджена як окремий предмет, вивчалась у руслі інших дисциплін, таких як економічна географія СРСР та економічна географія капіталістичних країн [5:69]. У 1945-1950 рр. у школах вивчались питання економіки СРСР, країн народної демократії та капіталістичних країн у повоєнний період, структура народного господарства СРСР, принципи соціального розміщення виробництва тощо під час опанування таких дисциплін як Конституція СРСР, географія СРСР та УРСР [3:204-207].

У 1957 р. Академія педагогічних наук РСФСР запропонувала провести експеримент, в якому передбачалось проведення диференціації за трьома напрямками: фізико-математичний і технічний, біолого-агрономічний, соціально-економічний і гуманітарний. Тут було вперше виокремлено соціально-економічний напрям. Але слід зазначити, що в Україні наприкінці 60-х років ХХ ст. діяло більше півсотні шкіл з поглибленим вивченням окремих дисциплін, але економіка як самостійна дисципліна не була запроваджена в навчальний процес, хоча основною структурною частиною дисципліни «суспільствознавство» була політична економія.

З середини 1980-х до 1991 року відбувається реформування змісту освіти, який відрізнявся професійною спрямованістю навчання. Вводилися нові навчальні плани і програми, де передбачалося вивчення наукових основ сучасного виробництва в навчальних предметах фізико-математичного і біолого-географічного циклів [7:368]. Вивчення економіки здійснюється в межах політехнічної освіти. Отже, як бачимо, на цьому етапі становлення економічної освіти не вдалося запровадити в навчальний процес шкіл вивчення економіки як окремої дисципліни, хоча були окремі спроби виокремити соціально-економічний напрям підготовки учнів.

З 1991 року почався третій етап (кін. ХХ – поч. ХХІ ст.) становлення економічної освіти. У цей період відбувається розвал Радянського Союзу, розрив народногосподарських зв'язків України, виникає потреба побудови нової (ринкової) моделі економіки. В умовах трансформації економічної системи України та необхідності прискорення соціально-економічного розвитку гостро постає проблема забезпечення високого рівня економічної компетентності молодого покоління. Значну роль на досягнення цієї мети покладено на шкільну економічну освіту, яка потребувала негайної модернізації. Саме тому з середини 90-х років ХХ ст. у школах починають проводити факультативні заняття з економіки, а згодом – уроки з основ економіки та підприємництва. На початку ХХІ ст. в Україні почала зростати кількість учнів, охоплених освітою через профільне навчання у ЗНЗ, а найвищий показник вибору учнями мав економічний профіль [6:68]. Виходячи з державних та особистісних потреб предмет «Основи економіки» із 2001 року включено до інваріантної частини навчального плану ЗНЗ усіх типів та форм власності. Предмет вивчався як протягом одного року (у 10-му класі), так і протягом двох (у 10-11 класах). Програма мала два рівні складності: рівень А розрахований на 35 годин, рівень В – на 70 годин.

Одним з кроків реформування загальної середньої освіти є запровадження профільного навчання у старшій школі, що включало і економічний профіль суспільно-гуманітарного напрямку. З цією метою відповідно наказу МОН України від 20.05.2003 р. №306 розроблено Типові навчальні плани для профільного навчання на III ступені ЗНЗ [8].

Вивчення економіки у 2014-2015 навчальному році у загальноосвітніх навчальних закладах мало такі особливості:

– на рівні стандарту й академічному рівні навчальна дисципліна викладалась у 11-х класах, а її програма розрахована на 35 годин, що охоплюють

години вивчення матеріалу на уроках, включно з тими, які призначені для виконання практичних робіт, та резервний час;

– на профільному рівні навчальний предмет викладався у 10 та 11 класах, програма розрахована на 105 год., з них – 90 год. на вивчення матеріалу на уроках, 10 – на виконання практичних (лабораторних) робіт, та 5 годин резервного часу у кожному класі.

В межах варіативної компоненти змісту освіти пропонувалось вивчення у 10-му класі таких курсів за вибором: «Фінансова грамотність», «Основи споживчих знань», «Основи інтелектуальної власності», «Фінансова математика», «Географічна економіка», «Економічне моделювання та розв'язування економічних задач», «Основи податкових знань».

При організації допрофільного вивчення економіки у 8-9-х класах за рахунок годин варіативної складової навчального плану рекомендовано було вивчати курс економіки за програмою «Основи економіки» (авт. Л.М. Кириленко, Л.П. Круппської, І.М. Пархоменко, І.Є. Тимченко).

Як бачимо, на третьому етапі розвитку економічної освіти спостерігаються позитивні зрушення щодо активізації впровадження економічних дисциплін в ЗНЗ. Проте відсутність належного рівня викладання та методичного забезпечення не дало очікуваних результатів.

З березня 2020 року несподівана пандемія Covid-19 внесла свої корективи в діяльність освітньої галузі, що призвело до трансформації всієї системи в онлайн-режим. На сьогодні немає об'єктивних даних щодо того, як карантин вплинув на навчальні результати здобувачів освіти, бо централізований облік відвідування не відбувався, точних даних щодо того, який відсоток учнів «випали» з освітнього процесу немає. На даний час спостерігаються негативні тенденції впливу дистанційного навчання в освітній сфері такі, наприклад, як: недостатньо добре пропрацьований механізм онлайн-навчання; наявність нерівності у доступі до онлайн-освіти (відсутність техніки, особливо гостра проблема у сільській місцевості); невиконання з боку частини вчителів своїх обов'язків, які не пояснювали матеріал, не перевіряли домашніх завдань; зниження засвоєння матеріалу, через те, що не всі учні змогли самостійно опрацьовувати матеріали; скасування планів щодо подальшої освіти в інших містах і країнах. Проте, щодо важливості економічної освіти є певні позитивні прогнози, оскільки молодь виділила необхідність економічної освіти в сучасних умовах, а саме засвоєння навичок та вмінь фінансової грамотності (35,3%) та бізнес-навичок (20,0%) [<https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/covid%20impact/youth-COVID-19.pdf>].

Якщо проаналізувати сучасний стан шкільної економічної освіти, то можна помітити, що рівень економічної підготовки, яку отримують українські школярі, далекий від належного. І це не дивно, адже цьому сприяє безліч факторів. Це і незабезпеченість навчальними програмами курсів за вибором та підручниками й навчальними посібниками, і практична відсутність методичних посібників для вчителів, збірників задач, тестових завдань, економічних практикумів із базових економічних дисциплін та елективних курсів для економічного профілю ЗНЗ. Це ставить вчителя перед необхідністю самостійно розробляти програми і методичне забезпечення, що вимагає глибоких знань і

вмінь не лише з економіки, але й з педагогіки і методики викладання економіки. Також вагомими чинниками є відміна ЗНО з економіки, зменшення кількості годин варіативної компоненти.

Як бачимо, попри спроби покращення якості шкільної економічної освіти на поч. XXI ст.. сьогодні спостерігаються негативні тенденції витіснення економічних дисциплін з освітнього простору, що не забезпечує учням достатній рівень життєвої компетентності у сфері економічних відносин на рівні держави, родини й окремої людини.

Висновки. Для уникнення помилок при розробці та здійсненні реформ, зокрема в освітній сфері, глибокий аналіз становлення шкільної економічної освіти вкрай важливий. Такий аналіз виявляє як позитивні, так і негативні аспекти в формуванні та організації економічної освіти в країні. Становлення шкільної економічної освіти пройшло три етапи: перший (XIX – поч. XX ст.) – вивчення економічних дисциплін («політичної економії», «бухгалтерії», «історії комерції» тощо) у гімназіях та комерційних училищах, що було зумовлено бурхливим розвитком економічної науки у світі; другий (1917 – поч. 90-х рр. XX ст.) – вивчення основ економіки у змісті інших навчальних предметів, що було обумовлено особливостями розвитку шкільної освіти СРСР; третій (кін. XX – поч. XXI ст.) – запровадження у старшій школі ЗНЗ економічного профілю навчання, де вивчення економіки було визначено обов'язковим для профільних та універсальних ЗНЗ.

Найближчим часом очікуване розповсюдження нанотехнологій прогнозує докорінну трансформацію всіх без винятків виробничих і господарських процесів та появу нового економічного способу життя та наноекономіки. Тому важливість економічної освіти виходить далеко за межі розуміння основних принципів попиту та пропозиції та функціонування економіки нашої країни. Економіка - це дослідження того, як люди роблять правильний вибір в управлінні власними дефіцитними ресурсами, такими як час і гроші. А економічна освіта є необхідним інтелектуальним ресурсом не тільки для розуміння, але і для подальшого розвитку ринкової економіки України.

Незважаючи на те, що в сфері освіти постійно відбуваються певні зміни, на жаль, вони не забезпечують підвищення якості шкільної економічної освіти. Саме тому перспективами подальших досліджень з даної проблеми є аналіз причин занепаду економічної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах.

Джерела та література

1. Бондаренко Г.В. Реальні училища – новий тип навчальних закладів у другій половині XIX – на початку XX ст. / Г.В. Бондаренко. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eprints.zu.edu.ua/2122/1/1.pdf>

2. Гимназия. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ru.wikipedia.org/wiki/>

3. Гриценко М.С. Нариси з історії школи в Українській РСР (1917-1965). / За ред. С.А. Литвинова. – К. : Радянська школа, 1966. – 260 с.

4. Економіка. Програми для профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Програми спецкурсів і факультативів. 10-11 класи. - Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2003.

5. Завадська О.Я. Школи України в період перебудови системи народної освіти / Завадська О.Я. – К. : Радянська школа, 1964. – 164 с.
6. Книга вчителя економіки: Довідково-методичне видання / [упоряд. Н.В. Бескова, В.М. Проценко]. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 256 с.
7. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки : Навч. посіб. / Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. – К. : Знання, 2006. – 447 с.
8. Наказ МОН України № 306 від 20 травня 2003 року «Про затвердження Типових навчальних планів для організації профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ua.gov/doc/files/news/29/2943/MON_306_plan.doc.
9. Писарева С.А. Профильное обучение как фактор обеспечения доступности образования: российское видение: Рекомендации по результатам научных исследований / Под. ред. акад. Г.А. Бордовского. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2006. – 84с.
10. <https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/covid%20impact/youth-COVID-19.pdf>

ЗМІСТ

ВШАНОВУЮЧИ ЮВІЛЯРА

Валерій Смолій

Слово про ювіляра.....4

Олександр Завальнюк

Alma mater Руслана Постоловського у 1960-1970-х рр.
(До історії Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту)8

Роман Михальчук

Професор Руслан Постоловський – науковець та управлінець
(До 70-річчя заслуженого діяча науки і техніки України).....20

РОЗДІЛ 1. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Олег Озимчук

Причини конфронтації Англії та Франції в XII – на початку XIV століть32

Юрій Терешко, Оксана Левак

Початок правління прем'єр-міністра Джуліо Мазаріні – «тіні Рішельє»
і зовнішня політика Франції у Західній Європі в період тридцятилітньої
війни (1643-1647 рр.).....38

Наталія Плюта

Демографічні, економічні та політичні фактори розвитку колоніальної
ідеї у Франції в новий час48

Катерина Шевчук

Трансформаційні процеси в естетиці на початку – в першій половині
XX ст.56

Ігор Десятничук

Чехи та чеські землі у фокусі прагнень чеських німців у роки
Першої світової війни65

Світлана Шульга

Волинські чехи у зовнішній політиці міжвоєнної Чехословаччини.....73

Степан Сияк

Польська державна політика у сфері військово-фізичної підготовки.....82

Андрій Слесаренко

Друга світова війна та Голокост у кінофільмах чеських режисерів
Збинеска Бриниха та Юрая Герца.....91

Ігор Філіпчук

Інтелектуальна підготовка демократичного руху в Чехословаччині 1967-1968 рр.: суспільно-історичні обставини99

Тетяна Опанасюк

Становлення і діяльність опозиційно-радикальних течій в СРСР у 1987-1989 рр.109

Інна Мартинчук

Особливості внутрішньопарламентської боротьби в Словацькій республіці в 1993-1998 рр.118

Тетяна Шамсутдинова-Лебедюк

Особливості сучасних взаємовідносин чоловіка й жінки у ісламі128

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Андрій Блануца

Земельні надання на умовах земської служби як елемент станової культури у Великому Князівстві Литовському (Друга половина XV – середина XVI ст.)138

Андрій Гурбик

Концепти «Звичай» і «Право» в звичаєво-правовій культурі українських земель XVI – XVII ст.145

Богдан Прищеп

Планування та забудова замку князів Острозьких у Старокостянтинові159

Галина Панишко

До питання політичних аспектів українсько-польських: від Люблінської унії до Люблінського трикутника.....169

Олена Прищеп

Освітні практики Речі Посполитої на Правобережній Україні (1773–1793 рр.)177

Микола Кучерепа

Правовий і майновий статус православної церкви у Польщі у міжвоєнний період (1918–1939 рр.)184

Любов Заглинська, Оксана Лукомська

Історичний аспект розвитку економічної освіти в Україні199

Юрій Крамар

Професійно-технічна освіта на Волині у міжвоєнний період (1921–1939 рр.)205

Руслана Давидюк, Віталіна Данильчук

«Рідні хати» як проурядові культурно-освітні осередки Волинського воєводства 213

Юлія Візіїв

Волинський пласт: хронологія розвитку 220

Володимир Баран

Військово-чекістські операції НКВС проти українського підпілля в Західній Україні: 1939–1941 рр. 229

Валентина Доброчинська

Пропагування радянської освіти у періодичних виданнях Волинської та Ровенської областей (1939–1941 рр.) 237

Ірина Рибачок

Богословсько-педагогічна академія УАПЦ в Мюнхені 1946-1952 рр. (До 75-ліття від заснування) 244

Олена Ворон, Оксана Ворон

Релігійна політика на Рівненщині у 50-60-х роках ХХ століття 254

Дмитро Малезжик

Репресивна політика радянської влади проти творчої інтелігенції УРСР (Друга половина 1960-х рр.) 262

Олександр Комарніцький

Рівненський педінститут у роки Горбачовської перебудови 268

Сергій Жилюк, Лариса Паніна, Сергій Шапранський

Державно-церковні відносини на Житомирщині у контексті суспільно-релігійних трансформацій 1989-1991 рр. 277

Руслана Шеретюк

Мистецтво як чинник формування національної ідентичності: український контекст 285

Ірина Панчук

Сучасні протестанти в Україні: особливості ідентифікації 292

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ТА ПРОЦЕСИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ, МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРІОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

Анатолій Філінюк, Олександр Григоренко

Мистецтво Волині ХVI – ХVII ст. у науковій спадщині професора Мечислава Гембаровича 302

Grzegorz Baziur

Świadomość narodowo-państwowa i jej rola w procesie samoidentyfikacji obywatelskiej społeczeństwa ukraińskiego – wybrane problem308

Сергій Троян, Наталія Нечаєва-Юрійчук

Перша світова війна 1914–1918 рр. і маніпуляція свідомістю людини в умовах зародження нової світ-системи331

Максим Гон, Наталія Івчик

Полпотівське «взірцеве суспільство» у дискурсі історії повсякдення341

Оксана Гуменюк

Повсякдення радянської господарської культури: історіографічний аналіз349

Сергій Троян

Постколоніальні студії: західний і український дискурс358

Наталія Кінд-Войтюк

Інноваційні виклики вивчення історії у контексті реалізації завдань нової української школи365

Кароліна Цинк

Охорона довкілля як об'єкт екологічної освіти (соціологічне дослідження позицій українських студентів)372

Тетяна Кузьма

Музей як місце історичної пам'яті: практики Берліну383

Алла Киридон, Віктор Троян

Європейська ідентичність у парадигмальних обрисах космополітичної концепції Ульріха Бека391

Оксана Кундеус

Концептуальні основи європейської інтеграції400

Алла Киридон

Колективна пам'ять як ціннісно-смілова матриця національної ідентичності405

Олег Санжаревський, Наталія Байда, Андрій Стемпіцький

Приватні військові компанії: міжнародний досвід та перспективи для України414

Відомості про авторів.....422

Наукове видання

Слов'янський світ і Україна

Збірник наукових праць на пошану ректора
Рівненського державного гуманітарного університету,
професора Руслана Постолювського

Технічний редактор
О. М. Борилюк-Міськов

Підп. до др. 08.09.2021.

Формат 70x100¹/₁₆.

Папір офсет.

Друк цифр.

Гарнітура Таймс.

Ум. др. арк. 33,6.

Обл. вид. арк. 33,6.

Тираж 100 прим.

Видавець О. Зень
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022;
тел.: 068-025-067-4; olegzen@ukr.net

Друкарня: «Формат-А»
вул. Центральна, 58, с. Корнин
Рівненського р-ну Рівненської обл.,
35304, 0362-20-53-37